

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده الهیات، معارف اسلامی و ارشاد

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته الهیات، معارف اسلامی و ارشاد

قرآن و حدیث

**مؤلفه‌های تربیت دینی در برابر چالش‌های معاصر با تکیه بر آموزه‌های
قرآنی و روایی**

(مطالعه موردی: ترویج سبک زندگی غربی)

استاد راهنما: دکتر عباس مصلائی پور یزدی

استاد مشاور: دکتر محمود کریمی

امیرحسین محمدی نژاد

شهریور ۱۳۹۵

**کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه،
اقتباس و نظایر آن‌ها از این «پایان نامه کارشناسی ارشد»
برای دانشگاه امام صادق (علیه السلام) محفوظ است.
نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.**

دفتر کل آموزش، تحقیقات و فناوری

باصلاح

گزارش جلسه دفاع از پایان نامه "کارشناسی ارشد"

کاربرگ شماره ۹ - ۱

تاریخ: ۹۵/۶/۲۹
شماره: ۱۵۵۷۴
پوست:

۱) مشخصات دانشجو:

نام و نام خانوادگی: امیرحسین محمدی نژاد شماره دانشجویی: ۸۷۳۱۶۶۵۱۲ دانشکده: الهیات، معارف اسلامی و ارشاد رشته تحصیلی: الهیات، معارف اسلامی و ارشاد گرایش: علوم قرآن و حدیث محل برگزاری جلسه: سالن شماره ۲ - کلاس ۲۲۴ روز: یکشنبه تاریخ: ۹۵/۰۶/۲۸ ساعت: ۱۱/۳۰

۲) گزارش و ارزیابی دفاعیه:

با استعانت از درگاه باری تعالی و بر اساس مجوز مدیرکل آموزش و تحصیلات تکمیلی دانشگاه به شماره: ۳۸۵ مورخه: ۹۵/۶/۱۷ جلسه رسیدگی به پایان نامه دانشجو تحت عنوان: " مؤلفه های تربیت دینی در برابر چالش های معاصر باتکیه بر آموزه های قرآنی و روایی (مطالعه موردی ترویج سبک زندگی غربی) " برگزار و در آغاز داوطلب شرح مختصری پیرامون تحقیق انجام شده و روش کار خود بیان نموده، سپس پرسشهایی از سوی هیأت رسیدگی پیرامون موضوع پایان نامه، کیفیت و روش تحقیق مطرح و پاسخهای داوطلب استماع و ارزیابی گردید.

در خاتمه درباره پایان نامه و چگونگی دفاع داوطلب شور بعمل آمده و پس از اعلام نظر اساتید و اعلام نمره گروه تصمیم هیأت رسیدگی به شرح زیر اعلام شد:

□ پایان نامه: از حاصل جمع ارزیابی هیأت داوران با نمره: ۷۰/۵۰ و ارزیابی گروه با نمره: ۱۷/۵۰ مجموعاً با نمره: ۸۸/۰۰ (به عدد: ۱۹/۰۰) به حروف:

(نوزده و نه و یک دهم) و با درجه: عالی به تصویب رسید.

□ پایان نامه: با نمره یاد شده مشروط به اصلاح و انجام نقطه نظرهای هیأت داوران مورد تصویب قرار گرفت.

ضروری است؛ قبل از ابلاغ مراتب قبولی، موارد ذیل با نظر آقای دکتر: از اعضای هیأت داوران حداکثر تا تاریخ: / / مورد تجدید نظر قرار گیرد و نیاز به برگزاری مجدد جلسه دفاعیه نیست.

موارد لازم جهت تجدید نظر:

□ پایان نامه مورد قبول هیأت داوران قرار نگرفت و دانشجو موظف گردید برابر مقررات حداکثر تا تاریخ: مجدداً از پایان نامه خود دفاع نماید.

سمت	نام و نام خانوادگی	تاریخ	امضاء
استاد راهنما	دکتر عباس مصلاهی پور		
استاد مشاور (اول)	دکتر محمود کریمی		
استاد مشاور (دوم)			
استاد داور (اول)	دکتر محمد مهدی اعتصامی		
استاد داور (دوم)			

۳) تاییدیه استاد منتخب هیأت داوران در رابطه با انجام اصلاحات مورد نظر:

موارد ذکر شده به طور کامل در موعد مقرر رعایت شده است و متن موجود مورد تایید اینجانب می باشد نام و نام خانوادگی و امضاء

۴) تاییدیه ریاست دانشکده:

مدیرکل محترم آموزش و تحصیلات تکمیلی دانشگاه:

با سلام و احترام، صحت برگزاری جلسه دفاعیه و رای هیأت داوران تأیید و اعلام میگردد. ضمناً لیست پرداخت حق الزحمه اعضای هیأت داوران جهت اقدامات لازم به پیوست ایفاد میگردد.

رئیس دانشکده

۵) تاییدیه مدیرکل آموزش و تحصیلات تکمیلی دانشگاه

جلسه دفاعیه برگزار شده برابر مقررات مربوط مورد تایید است و از نظر انجام مراحل تسویه حساب و صدور گواهی های مربوطه بلامانع می باشد.

مدیر کل آموزش و تحصیلات تکمیلی

چکیده :

امروزه رسانه‌های مدرن غرب، با تغییر و تحول در سبک زندگی، چالش‌های فراوانی را فراروی جوامع دینی ایجاد نموده‌اند. دین‌گریزی، دنیاگرایی، فروپاشی نظام خانواده، آسیب‌های جنسی، بحران هویت و شکاف نسل‌ها از جمله آسیب‌هایی است که جوامع امروز به واسطه تغییرات پیش آمده به آنها دچار گردیده‌اند و بی‌شک، هسته‌ی اصلی ایجاد چنین فضایی، متأثر از روند نامناسب تربیتی و رویگردانی از دین است.

در این میان دین اسلام و آموزه‌های تربیتی آن، عناصری حیات بخش‌اند که توانایی حل آسیب‌های تربیتی دوران معاصر را دارا می‌باشند. لکن بایستی با نگاهی روز آمد به آموزه‌های آن و بازخوانی دستوراتش، به دنبال ارائه الگویی برای برون رفت از این وضعیت بود.

از این منظر پایان نامه حاضر، با روش توصیفی-تحلیلی ضمن ورود به مطالعه‌ای میان رشته‌ای و با در نظر گرفتن نگاهی به حوزه‌ی تعلیم و تربیت، تعالیم قرآن کریم و معصومین(ع)، اولاً به دنبال ارائه درکی واقع بینانه از وضع کنونی جهان و تأثیر متقابل آن در تربیت دینی بوده و ثانیاً با اشاره به آسیب‌های پیش آمده از مجموع چنین وضعیتی، پیگیر معرفی برخی مؤلفه‌های روشی و محتوایی، مبتنی بر آموزه‌های دینی می‌باشد.

به اعتقاد نگارنده، طبق آموزه‌های قرآنی و روایی، فراهم آوردن مؤلفه‌های تقویت باورهای دینی، خود شناسی، تربیت عقلانی، کرامت نفس و تقوای حضور در بعد بینشی؛ و توجه به مؤلفه‌های فطرت‌گرایی و حب و بغض از منظر‌گرایی و پرورش مؤلفه‌های رفتاری تربیت جنسی، خانواده گرایی، تربیت اجتماعی و تفکر انتقادی، موجب رویارویی مؤثر میان تربیت دینی و چالش‌های ترویج سبک زندگی غربی می‌شود.

کلیدواژه‌ها: تعلیم و تربیت اسلامی، آسیب شناسی تربیت دینی، سبک زندگی غربی، آموزه‌های قرآنی و روایی.

فهرست اجمالی

فصل اول: کلیات و مفاهیم..... ۱

بخش اول: کلیات..... ۲

۱-۱. تعریف و ضرورت تحقیق..... ۲

۲-۱. اهمیت تحقیق..... ۳

۳-۱. سؤال‌های تحقیق..... ۳

۴-۱. فرضیه تحقیق..... ۳

۵-۱. روش تحقیق..... ۴

بخش دوم: مفاهیم..... ۵

۱-۱. مفهوم تربیت..... ۵

۲-۱. مفهوم تربیت دینی..... ۸

۳-۱. اهمیت تربیت دینی..... ۱۰

۴-۱. مبانی تربیت دینی..... ۱۲

۵-۱. اهداف تربیت دینی..... ۱۶

۶-۱. مفهوم سبک زندگی..... ۲۰

فصل دوم: چالش‌های سبک زندگی غربی بر تربیت دینی..... ۲۲

بخش اول: سبک زندگی غربی؛ ماهیت، مبانی و ابزار ترویج آن..... ۲۳

۱-۲. ماهیت سبک زندگی غربی..... ۲۳

۲-۲. اهم مبانی سبک زندگی غربی..... ۲۳

بخش دوم: چالش‌های سبک زندگی غربی بر تربیت دینی..... ۳۲

۱-۲. چالش‌های دینی..... ۳۲

۲-۲. چالش‌های حوزه خانواده..... ۴۰

۳-۲. چالش‌های اجتماعی..... ۴۷

نتیجه‌گیری فصل دوم..... ۵۸

فصل سوم: شاخصه‌های قابل اتکاء تربیت دینی در برابر سبک زندگی غرب‌زده..... ۵۹

مقدمه فصل سوم..... ۶۰

بخش اول: بررسی مؤلفه‌های تربیت دینی از منظر بینشی..... ۶۰

۱-۳. تقویت باورهای دینی (دین‌گرایی)..... ۶۱

۲-۳. خودشناسی..... ۶۵

۳-۳. تربیت عقلانی..... ۷۵

۴-۳. کرامت نفس..... ۸۲

۵-۳. تقوای حضور..... ۸۵

بخش دوم: بررسی مؤلفه‌های تربیت دینی از منظر گرایشی..... ۸۸

۶-۳. فطرت‌گرایی..... ۸۸

۷-۳. حب و بغض..... ۹۴

بخش سوم: بررسی مؤلفه‌های تربیت دینی از منظر رفتاری..... ۱۰۳

۸-۳. تربیت جنسی..... ۱۰۳

۳-۹.	خانواده گرایی.....	۱۰۸
۳-۱۰.	تربیت اجتماعی.....	۱۱۳
۳-۱۱.	تفکر انتقادی.....	۱۱۸
	خلاصه و نتیجه گیری.....	۱۲۲
	ارائه پیشنهادات.....	۱۲۵
	فهرست منابع.....	۱۲۶
	الف. منابع فارسی و عربی.....	۱۲۷
	ب. مقالات فارسی.....	۱۳۵
	ج. منابع انگلیسی.....	۱۴۲
	د. منابع الکترونیکی.....	۱۴۳

فهرست تفصیلی

فصل اول: کلیات و مفاهیم..... ۱

بخش اول: کلیات..... ۲

۱-۱. تعریف و ضرورت تحقیق..... ۲

۲-۱. اهمیت تحقیق..... ۳

۳-۱. سؤال های تحقیق..... ۳

۴-۱. فرضیه تحقیق..... ۳

۵-۱. روش تحقیق..... ۴

بخش دوم: مفاهیم..... ۵

۱-۱. مفهوم تربیت..... ۵

۲-۱. مفهوم تربیت دینی..... ۸

۳-۱. اهمیت تربیت دینی..... ۱۰

۱-۳-۱. دیدگاه اسلام درباره تعلیم و تربیت..... ۱۱

۴-۴. مبانی تربیت دینی..... ۱۲

۵-۱. اهداف تربیت دینی..... ۱۶

۱-۵-۱. هدف نهایی (غایت) تربیت دینی..... ۱۶

۲-۵-۱. اهداف کلی..... ۱۸

۶-۱. مفهوم سبک زندگی..... ۲۰

۱-۶-۱. اهمیت سبک زندگی اسلامی..... ۲۱

فصل دوم: چالش های سبک زندگی غربی بر تربیت دینی..... ۲۲

بخش اول: سبک زندگی غربی؛ ماهیت، مبانی و ابزار ترویج آن.....	۲۳
۱-۲. ماهیت سبک زندگی غربی.....	۲۳
۲-۲. اهم مبانی سبک زندگی غربی.....	۲۳
۱-۲-۲. انسان‌مداری در لوای آزادی (اومانیزم).....	۲۴
۲-۲-۲. اصالت فردگرایی در لوای عقلانیت.....	۲۴
۳-۲-۲. سکولاریسم.....	۲۵
۳-۲. ابزار و اهداف ترویج سبک زندگی غربی.....	۲۶
۱-۳-۲. رسانه‌های جمعی؛ ویژگی، کارکرد، فرصت و چالش‌های آن.....	۲۷
بخش دوم: چالش‌های سبک زندگی غربی بر تربیت دینی.....	۳۲
۱-۲. چالش‌های دینی.....	۳۲
۱-۱-۲. دین‌گریزی.....	۳۲
۲-۱-۲. دنیاگرایی.....	۳۳
۱-۲-۱-۲. نمادهای ترویج دنیاگرایی.....	۳۴
۳-۱-۲. تکتگرایی دینی.....	۳۶
۴-۱-۲. ترویج خرافه‌گرایی و جنبش‌های معنوی نوظهور.....	۳۷
۵-۱-۲. اباحی‌گری و عادی‌سازی گناه.....	۳۹
۱-۵-۱-۲. ارتباط سبک زندگی غربی و اباحی‌گری.....	۳۹
۲-۲. چالش‌های حوزه خانواده.....	۴۰
۱-۲-۲. تهدید و فروپاشی نظام خانواده.....	۴۰

- ۲-۲-۲. کم‌رنگ شدن پیوندهای عاطفی در خانواده و فردگرایی..... ۴۱
- ۳-۲-۲. تأثیر غیر مستقیم در تزلزل خانواده..... ۴۲
- ۴-۲-۲. جنگ علیه والدین (کاهش تأثیرپذیری اطفال از والدین، والدستیزی)..... ۴۲
- ۵-۲-۲. ترویج بی بند و باری جنسی..... ۴۳
- ۳-۲. چالش‌های اجتماعی..... ۴۷
- ۱-۳-۲. افزایش جسارت ارتکاب جرم و بزهکاری افراد..... ۴۸
- ۲-۳-۲. کاهش احترام و رعایت اخلاق اجتماعی..... ۴۸
- ۳-۳-۲. سنت‌گریزی..... ۴۹
- ۴-۳-۲. بحران هویت..... ۴۹
- ۱-۴-۳-۲. بحران هویت در ایران..... ۵۰
- ۲-۴-۳-۲. شاخصه‌های بحران هویت..... ۵۱
- ۵-۳-۲. پدیده شکاف نسلی..... ۵۳
- ۱-۵-۳-۲. مفهوم شکاف نسلی..... ۵۳
- ۲-۵-۳-۲. عوامل ایجاد شکاف نسلی..... ۵۴
- ۳-۵-۳-۲. شکاف نسلی در ایران..... ۵۵
- ۶-۳-۲. افزایش خشونت..... ۵۶
- ۷-۳-۲. اعتیاد به رسانه‌ها و تبعات اجتماعی آن..... ۵۶
- نتیجه‌گیری فصل دوم..... ۵۸
- فصل سوم: شاخصه‌های قابل اتکاء تربیت دینی در برابر سبک زندگی غرب‌زده..... ۵۹**

مقدمه فصل سوّم.....	۶۰
بخش اوّل: بررسی مؤلفه‌های تربیت دینی از منظر بینشی.....	۶۰
۱-۳. تقویت باورهای دینی (دین گرایی).....	۶۱
۱-۱-۳. پایه های دینداری مطلوب.....	۶۲
۲-۱-۳. راهکارهای پرورش مطلوب دینداری در قرآن و احادیث.....	۶۳
۲-۳. خودشناسی.....	۶۵
۱-۲-۳. بهترین راه خودشناسی.....	۶۶
۲-۲-۳. بازتاب‌های تربیتی خودشناسی.....	۷۱
۱-۲-۲-۳. نیل به خداشناسی.....	۷۱
۲-۲-۲-۳. شناخت هدف زندگی و انتخاب صراط مستقیم.....	۷۱
۳-۲-۲-۳. شکل‌گیری صحیح نظام فکری.....	۷۲
۴-۲-۲-۳. هماهنگی پرورش با فطرت.....	۷۲
۵-۲-۲-۳. پیدایش تحول درونی در تربی.....	۷۳
۶-۲-۲-۳. استمرار تلاش برای صعود به مراتب کمال.....	۷۳
۷-۲-۲-۳. ارتقای روابط همه جانبه.....	۷۴
۳-۳. تربیت عقلانی.....	۷۵
۱-۳-۳. قابلیت‌ها و کاستی‌های رویکرد عقلانی در تربیت دینی.....	۷۵
۲-۳-۳. روش‌های پرورش تفکر (خلاق) در سیره معصومین (ع).....	۷۷
۴-۳. کرامت نفس.....	۸۲
۱-۴-۳. کرامت انسان در نظام معنایی قرآن.....	۸۲
۱-۱-۴-۳. کرامت ذاتی انسان.....	۸۲

۲-۱-۴-۳. کرامت اکتسابی (عزت)	۸۳
۲-۴-۳. اهمیت مؤلفه کرامت و عزت نفس	۸۳
۳-۴-۳. اصول و روش‌های پرورش کرامت نفس در قرآن و احادیث	۸۴
۵-۳. تقوای حضور	۸۵
۱-۵-۳. مفهوم و اهمیت تقوای حضور	۸۵
۲-۵-۳. پشتوانه‌های تقوای حضور	۸۶
۱-۲-۵-۳. تقویت ایمان و دین باوری	۸۶
۲-۲-۵-۳. ارزیابی، گزینش و طرد	۸۶
۳-۲-۵-۳. نوآوری در تربیت دینی	۸۷
بخش دوم: بررسی مؤلفه‌های تربیت دینی از منظر گرایشی	۸۸
۶-۳. فطرت گرایی	۸۸
۱-۶-۳. معناشناسی فطرت در قرآن و مقایسه‌ی آن با غریزه و طبیعت	۸۹
۲-۶-۳. رابطه‌ی فطرت با تربیت (اهمیت مؤلفه فطرت گرایی)	۹۰
۳-۶-۳. نظام تربیت دینی، نظام متناسب با فطرت	۹۰
۱-۳-۶-۳. راهکارهای پرورش روحیه فطرت گرایی	۹۱
۷-۳. حب و بغض	۹۴
۱-۷-۳. اهمیت «حب» و «بغض» در اسلام	۹۴
۲-۷-۳. اصول حاکم بر حبّ و بغض	۹۶
۲-۱-۷-۳. خدامحوری	۹۶
۲-۲-۷-۳. طاغوت ستیزی	۹۶

- ۳-۷-۳. مهم‌ترین اثر حب و بغض «تولی و تبری»..... ۹۷
- ۳-۷-۳-۱. راهبرد تحریم فرهنگی بر اساس قاعده «عدم تشبه به کفار»..... ۹۷
- ۳-۷-۳-۱-۱. بررسی ادله و روایات تشبه به کفار در آداب و رسوم (سبک زندگی)..... ۹۹
- ۳-۷-۵. کارکرد محبت در تربیت..... ۱۰۱
- ۳-۷-۶. تربیت بر مبنای محبت اهل بیت (ع) و بیزاری از دشمنان ایشان..... ۱۰۱
- بخش سوم: بررسی مؤلفه های تربیت دینی از منظر رفتاری..... ۱۰۳
- ۳-۸-۱. تربیت جنسی..... ۱۰۳
- ۳-۸-۱-۱. مفهوم تربیت جنسی..... ۱۰۳
- ۳-۸-۲. اهمیت تربیت جنسی در اسلام..... ۱۰۴
- ۳-۸-۳. روش‌ها و الگوی تربیت جنسی از منظر قرآن و حدیث..... ۱۰۵
- ۳-۸-۳-۱. اجرای شیوه‌های تربیت جنسی..... ۱۰۵
- ۳-۸-۳-۲. غلبه بر عوامل انحراف..... ۱۰۶
- ۳-۸-۳-۳. نظارت اجتماعی..... ۱۰۶
- ۳-۸-۳-۴. مراقبه‌های فردی..... ۱۰۶
- ۳-۸-۳-۵. توجه به عوارض نا بهنجاری‌های جنسی..... ۱۰۷
- ۳-۸-۳-۶. روش تغییر موقعیت..... ۱۰۷
- ۳-۸-۳-۷. روش تحمیل به نفس..... ۱۰۷
- ۳-۸-۳-۸. روش تقویت بینش..... ۱۰۸
- ۳-۸-۳-۹. راهکارهای ایجابی..... ۱۰۸

- ۹-۳. خانواده گرایی..... ۱۰۸
- ۱-۹-۳. اهمیت خانواده در اسلام..... ۱۰۸
- ۲-۹-۳. راهکارهای نهادینه کردن سبک زندگی اسلامی در نهاد خانواده (براساس قرآن و احادیث)..... ۱۰۹
- ۱-۲-۹-۳. تغییر عوامل آسیب‌زا..... ۱۰۹
- ۲-۲-۹-۳. آموزش واقع‌گرایی، جامعیت و توانمندی سبک زندگی اسلامی..... ۱۱۰
- ۳-۲-۹-۳. تبیین آنچه سبک زندگی اسلامی نیست..... ۱۱۰
- ۴-۲-۹-۳. تفقه در مفاهیم سبک زندگی اسلامی..... ۱۱۱
- ۵-۲-۹-۳. تمهید شرایط رشد شخصیت افراد..... ۱۱۱
- ۱-۵-۲-۹-۳. پرورش روحیه اخلاقی و ارزشی..... ۱۱۱
- ۲-۵-۲-۹-۳. تبیین دیدگاه خدا و اولیای دین درباره سبک زندگی افراد..... ۱۱۱
- ۳-۵-۲-۹-۳. برقراری ارتباط عاطفی..... ۱۱۲
- ۴-۵-۲-۹-۳. مسئولیت‌پذیری اعضای خانواده..... ۱۱۲
- ۶-۲-۹-۳. معرفی الگوهای برتر در سبک زندگی اسلامی..... ۱۱۲
- ۷-۲-۹-۳. فرهنگ‌سازی..... ۱۱۲
- ۱۰-۳. تربیت اجتماعی..... ۱۱۳
- ۱-۱۰-۳. راهکارهای مصون‌سازی جامعه (تربیت اجتماعی) مبتنی برآموزه‌های اسلامی..... ۱۱۳
- ۱-۱۰-۳-۱. ارتباطات متقابل اجتماعی در مقابل از خودی‌گانگی و بحران هویتی..... ۱۱۴
- ۲-۱۰-۳-۱. امر به معروف و نهی از منکر در مقابل انحرافات اجتماعی..... ۱۱۵
- ۳-۱۰-۳-۱. اصل حفظ و ارتقای فردیت..... ۱۱۵
- ۴-۱۰-۳-۱. اتکا بر سنت و فرهنگ و گزینش از آن..... ۱۱۶

۱۱۷.....	۳-۱۰-۱. اصلاح الگوی مصرف و پرهیز از تجمل پرستی.....
۱۱۸.....	۳-۱۱. تفکر انتقادی.....
۱۱۸.....	۳-۱۱-۱. مفهوم و ماهیت تفکر انتقادی.....
۱۱۹.....	۳-۱۱-۲. اهمیت تفکر انتقادی.....
۱۱۹.....	۳-۱۱-۳. ارتباط تفکر انتقادی و سواد رسانه‌ای.....
۱۲۰.....	۳-۱۱-۴. ویژگی‌های اصلی تفکر انتقادی.....
۱۲۲.....	خلاصه و نتیجه‌گیری.....
۱۲۵.....	ارائه پیشنهادات.....
۱۲۶.....	فهرست منابع.....
۱۲۷.....	الف. منابع فارسی و عربی.....
۱۳۵.....	ب. مقالات فارسی.....
۱۴۲.....	ج. منابع انگلیسی.....
۱۴۳.....	د. منابع الکترونیکی.....

فصل اوّل:

کلیات و مفاهیم

بخش اول: کلیات

۱-۱. تعریف و ضرورت تحقیق

امروزه فرایند جهانی شدن موجب شده تا افراد فراتر از مرزهای یک کشور، به تعامل و مبادله افکار و سبک زندگی خود بپردازند که این امر نظام‌های تعلیم و تربیت را در سراسر جهان دستخوش تغییراتی اساسی کرده است. به‌طوری که به اعتقاد متخصصان تعلیم و تربیت جهانی شدن، بارزترین خصیصه تعلیم و تربیت در دوره کنونی است. این پدیده با متأثر ساختن فرهنگ دینی جامعه، تربیت دینی را نیز تحت تأثیر قرار داده است. با توجه به این وضعیت تنها در صورتی می‌توان امید به ایجاد تغییر داشت که نگرشی دو سویه در زمینه کارایی دین و تربیت در معادلات فرهنگی صورت پذیرد.

در این میان دین اسلام و آموزه‌های تربیتی آن، عناصری حیات بخش‌اند که توانایی حل بسیاری از آسیب‌های تربیتی دوران معاصر را دارا می‌باشند. لکن بایستی با نگاهی روز آمد به آموزه‌های آن و بازخوانی دستوراتش به دنبال ارائه الگویی برای برون رفت از این وضعیت بود. هرچند امروزه به سبب جهانی سازی و ترویج سبک زندگی غربی، وضع پیچیده‌ای در حوزه‌ی آسیب‌های تربیتی ایجاد شده؛ اما نباید دور از ذهن داشت که انسان به لحاظ ساختار وجودی تغییری نکرده است و نیازهای وی، به رغم تغییر در مصادیق در اصل تغییری نکرده؛ به همین خاطر شبیهاتی همچون ناکارآمدی دین در این میان معنادار نیست و می‌توان انتظار داشت که با نگاهی دینی و متأثر از تعالیم قرآن کریم و اهل بیت (ع)، که حاوی جامع‌ترین برنامه برای زندگی و حیات بشریت در دنیا و آخرت است، شاخص‌هایی را برای آسیب‌های ایجاد شده مطرح نمود.

از این منظر، پایان نامه حاضر با ورود به مطالعه‌ای میان رشته‌ای و با در نظر گرفتن نگاهی جامع به حوزه‌ی تعلیم و تربیت، تعالیم قرآن کریم، سیره و روایات معصومین (ع)، اولاً به دنبال ارائه درکی واقع بینانه از وضع کنونی جهان، مخصوصاً با توجه به تغییرات پیش آمده در عصر حاضر و تأثیر متقابل آن در تربیت دینی بوده و ثانیاً با اشاره به آسیب‌های پیش آمده از مجموع چنین وضعیتی، پیگیر معرفی مؤلفه‌های روشی و محتوایی است که این مؤلفه‌ها، مبتنی بر آموزه‌های دینی می‌باشد.

اگرچه صحبت از مؤلفه‌ها و راهکارهای تربیت دینی ممکن است به عنوان کلیشه‌ای پرتکرار تلقی گردد؛ اما متأسفانه آثاری که تاکنون با نگرشی دینی در این حوزه نگارش یافته است نگاهی یک سویه به این امر داشته و صرفاً مسأله را از حیث تربیتی و بدون توجه به آموزه‌های دینی، و یا بررسی دینی، و بدون توجه به ابعاد

مطرح در علوم تربیتی دنبال نموده‌اند و اثری که در آن تصویری روشن از وضعیت فعلی جهان و اقتضائات موجود در آن ارائه و سپس با توجه به آسیب شناسی، دست به ارائه‌ی مؤلفه‌های این حوزه بزند بسیار کم است.

نگارنده معتقد است با فهمی صائب از فرهنگ و دستورهای اسلامی و نیز چالش‌های معاصر همچون مسائل مطرح شده در حوزه ترویج سبک زندگی غربی، که همگی مبتنی بر برنامه‌ریزی‌های کشورهای سلطه طلب در زمینه جهانی سازی و کنترل ذهن و هدایت عمومی آحاد جامعه می باشد، می‌توان به درکی صحیح از عناصر اثرگذار در مسائل تربیتی زمان معاصر رسید؛ به عبارت دیگر پویایی هر نظام تربیتی مبتنی بر دین، در این است که اصول، روش‌ها و کارکردهای خود را از حالت ایستا خارج کند و بتواند خواسته‌هایش را با دگرگونی شرایط محیطی، شاداب و زنده نگه دارد، لذا در صورتی که تربیت دینی بتواند به صورت پویا، خود را برای شرایط جدید و زیستن مؤثر، در عصر حاضر مهیا سازد، دلیلی برای زوال آن وجود نخواهد داشت.

۱-۲. اهمیت تحقیق

این تحقیق از چند حیث قابل ملاحظه است: اولاً، با ارائه‌ی الگویی دو وجهی، تبیینی نو در حوزه مسائل تربیت دینی ارائه می‌کند. ثانیاً، با رفع نگاه یک سویه در حوزه تعلیم و تربیت، به دنبال درکی واقع بینانه از عصر حاضر و اقتضائات زمانی موجود در آن می باشد. ثالثاً، به دنبال ارائه مؤلفه‌هایی نظری و محتوایی، مبتنی بر آموزه‌های تربیتی ثقلین، برای حل مشکلات تربیت دینی در کشورمان و مصون ماندن جامعه از آسیب‌های موجود در دنیای مدرن می باشد.

۱-۳. سؤال‌های تحقیق

۱- با توجه به تغییرات پیش آمده در دنیای معاصر و اقتضائات موجود در سبک زندگی غربزده، چه آسیب‌هایی حوزه‌ی تربیت دینی را تهدید می‌کند؟

۲- چگونه مبتنی بر آموزه‌های قرآنی و روایی، می‌توان مؤلفه‌هایی برای حل آسیب‌های ترویج سبک زندگی غربزده، استخراج کرد؟

۱-۴. فرضیه تحقیق

مهم‌ترین چالش‌های سبک زندگی غربی برای تربیت دینی، عبارتند از: چالش‌های دینی شامل (دین‌گریزی، دنیاگرایی، تکثرگرایی دینی، اباحی‌گری و عادی سازی گناه، و رشد جنبش‌های معنوی نوظهور؛ چالش‌های

حوزه خانواده شامل (تهدید و فروپاشی نظام خانواده، کم‌رنگ شدن پیوندهای عاطفی در خانواده، تأثیر غیر مستقیم در تزلزل خانواده، جنگ علیه والدین، کم‌رنگ شدن نقش تربیتی خانواده، ترویج بی بند و باری جنسی) و چالش‌های اجتماعی شامل (افزایش جسارت ارتکاب جرم و بزهکاری افراد، کاهش احترام و رعایت اخلاق اجتماعی، سنت‌گریزی، بحران هویت، افزایش خشونت و اعتیاد به رسانه‌ها و تبعات اجتماعی آن).

- از آنجا که، تربیت دینی جامع، باید ناظر به هر سه بعد بینش، گرایش و رفتار (کنش) باشد؛ فراهم آوردن مؤلفه‌های تقویت باورهای دینی، خودشناسی، تربیت عقلانی، کرامت نفس و تقوای حضور در بعد بینشی؛ و از منظر گرایشی: توجه به مؤلفه‌های حب و بغض و فطرت‌گرایی و در پایان مؤلفه‌های رفتاری تربیت جنسی، خانواده‌گرایی، تربیت اجتماعی و تفکر انتقادی، مبتنی بر آموزه‌های ثقلین، موجب رویارویی مؤثر میان تربیت دینی و چالش‌های ترویج سبک زندگی غربزده می‌شود.

۵-۱. روش تحقیق

این پایان‌نامه از روش توصیفی - تحلیلی، پیروی می‌کند و شیوه جمع‌آوری اطلاعات، به روش کتابخانه‌ای بوده است؛ بخش عمده این پژوهش اختصاص به جستجو و تبیین آموزه‌های اساسی اسلام در حوزه تعلیم و تربیت و سپس استفاده از این آموزه‌ها جهت کشف مؤلفه‌ها دارد؛ اما از آن‌جا که این تحقیق، ماهیت بین‌رشته‌ای دارد، در آن علاوه بر بهره‌گیری از متون موثق دینی، از منابع مربوط به فلسفه تعلیم و تربیت، روان‌شناسی و نیز دانش ارتباطات، استفاده شده است.